

## ФЛОРИСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ АВТОХТОННИХ ДЕНДРОСОЗОФІТІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ

Скляр М.Ю., асистент кафедри садово-паркового та лісового господарства  
Науковий керівник: проф. С.Ю. Попович

Дослідження флористичного характеру є важливою складовою розв'язання глобальної проблеми сучасності – вивчення та збереження біорізноманіття (Шеляг-Сосонко, Устименко, 1992, Ситник, 2011). Завдяки їм був зроблений значний внесок і в накопичення даних про автохтонні дендрософіти Українського Полісся - види місцевої флори, які мають офіційний статус певних рангів охорони (міжнародного, загальнодержавного або регіонального) (Дендросоцологічний каталог..., 2011). У зазначеному аспекті цінними є дослідження, у ході яких проводиться вивчення біорізноманіття та інвентаризація флори окремих регіонів та територій. Такі роботи вже давно розпочато на теренах Київського (Рогович, 1862, 1869, 1875) та Чернігівського Полісся (Оппоков, 1905, 1917, Спрыгин, 1912, 1914, Вершковский, 1917). На Чернігівщині, як і в інших регіонах, значний обсяг інформації про флору накопичений як під час вивчення різноманітних рослинних угруповань (Мулярчук, 1965, 1970, Курсон, Белокопитов 1992, Сергійко, Карпенко, Соколенко, 2000), так і безпосередньо при з'ясуванні поширення різних видів рослин (Слободян, 1963, Карпенко, Лукаш, 1997, Білокопитова, 2001). Суттєвий внесок у дані про автохтонні дендрософіти зроблено завдяки дослідженням, що охоплюють Сумське Полісся (Мулярчук, 1970, Карпенко, Ковтун, Родінка, 1997, Вакал, Карпенко, Родінка 2002, Черноус, Андрієнко, 2004, Черноус, 2005, 2006).

Узагальнена інформація про поширення *Juniperus communis* L. на Лівобережному Поліссі наводиться С.О. Мулярчуком (1962). Результати вивчення флори Східного Полісся нещодавно ґрунтовно висвітлено у монографії О.В. Лукаша (2008). В ній представлено конспект сучасної флори судинних рослин цього регіону. Для видів, у тому числі і для низки автохтонних дендрософітів наведено біоморфи, кліматоморфи, гігоморфи, характеристика широтного та довготного діапазонів ареалів. Є флористичні дані для території сучасних адміністративних областей України, які повністю або частково розташованих у межах Правобережного Полісся (Любінська, 1987, 1989, Любінська, Ковальчук, Сорочан, 2001, Білик, Юглічек, Любінська, 2005).

Питання флористичного багатства загалом та зокрема наявності автохтонних дендрософітів, зазвичай висвітлюється в роботах, присвячених характеристиці територій, перспективних щодо надання їм природоохоронного статусу. Низка таких наукових праць була видана на етапах створення у межах Українського Полісся заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків (Андрієнко, Шеляг-Сосонко, Устименко, 1982, Андрієнко, Шеляг-Сосонко, 1983; Устименко, 1984, Устименко, 1987, Перспективная..., 1987; Дідух, Плюта, Каркуцієв, 1993, Андрієнко, Прядко, 1998, Панченко, 1998, Андрієнко, Прядко, 2008, Прядко, Арап, 2008, Прядко, Лукаш, 2008). Флористичні дослідження, які часто супроводжуються виявленням нових локалітетів автохтонних дендрософітів, здійснюються і в межах вже створених територій та об'єктів природно-заповідного фонду (Панченко, 2005, Яценко, 1983, 1984, 1985, Балашов, 1974, Попович, 1983, Гримашевич, 1984, Бумар, Попович, 1985, Бумар, Таргонський, 1985, Бумар, Бумар, 1998, Воробойов, 2003).

Дані про наявність та поширення автохтонних дендрософітів наводяться у наукових працях, які є узагальнюючими для всієї території Полісся України. Серед них є розробки, присвячені певним групам рослин, або ж окремим класам, родинам чи видам. Зокрема, дикорослим та культивованим деревам й кущам (Дендрофлора України (Кохно та інш.), 2002), дикоростучим хвойним (Кондратюк, 1960), новим та рідкісним видам природної дендрофлори (Івченко, 1977), рідкісним видам загалом (Лукаш, Андрієнко, 2011), та, зокрема, бореальним (Андрієнко, 2010), дрібним болотним вербам (Андрієнко, 1980), новим та рідкісним видам берез (Заверуха, 1964), характеристиці темнокорих берез (Заверуха, Івченко, Коз'яков, 1986), *Rhododendron luteum* Sweet. (Барбарич, 1962), *Carpinus betulus* L. (Шеляг-Сосонко, 1966), *Picea abies* (L.) Karst. (Мулярчук, 1966, Барбарич, 1953).

Цінними щодо з'ясування ознак та поширення автохтонних дендрософітів є наукові джерела, що надають інформацію про біорізноманіття Українського Полісся у цілому: Г.І. Танфільєва (1895, 1899), Й.К. Пачоського (1899), А. Соколова (1926), Д.В. Воробйова (1928), Д.В. Воробйова та П.С. Погребняка (1929), К.К.Зерова (1938), А. І. Барбарич (1955), В.О. Поварниціна (1959), Г. Ф. Бачуриної (1964), Є. М. Брадїс, Г. Ф. Бачуриної (1969), В.К. Мякушко (1978), Т. Л. Андрієнко, Ю. Р. Шеляг-Сосонка (1983), Т.Л. Андрієнко (2008, 2010, 2011), а також ґрунтовні наукові розробки підготовлені авторськими колективами під керівництвом Є. М. Брадїс (1971) та Ю.Р. Шеляг-Сосонко (1985).

Отже, завдяки довготривалім і різноплановим дослідженням багатьох вчених на теперішній час у науці накопичений значний обсяг матеріалу, який досить повно висвітлює провідні ознаки флори автохтонних дендрософітів Українського Полісся.